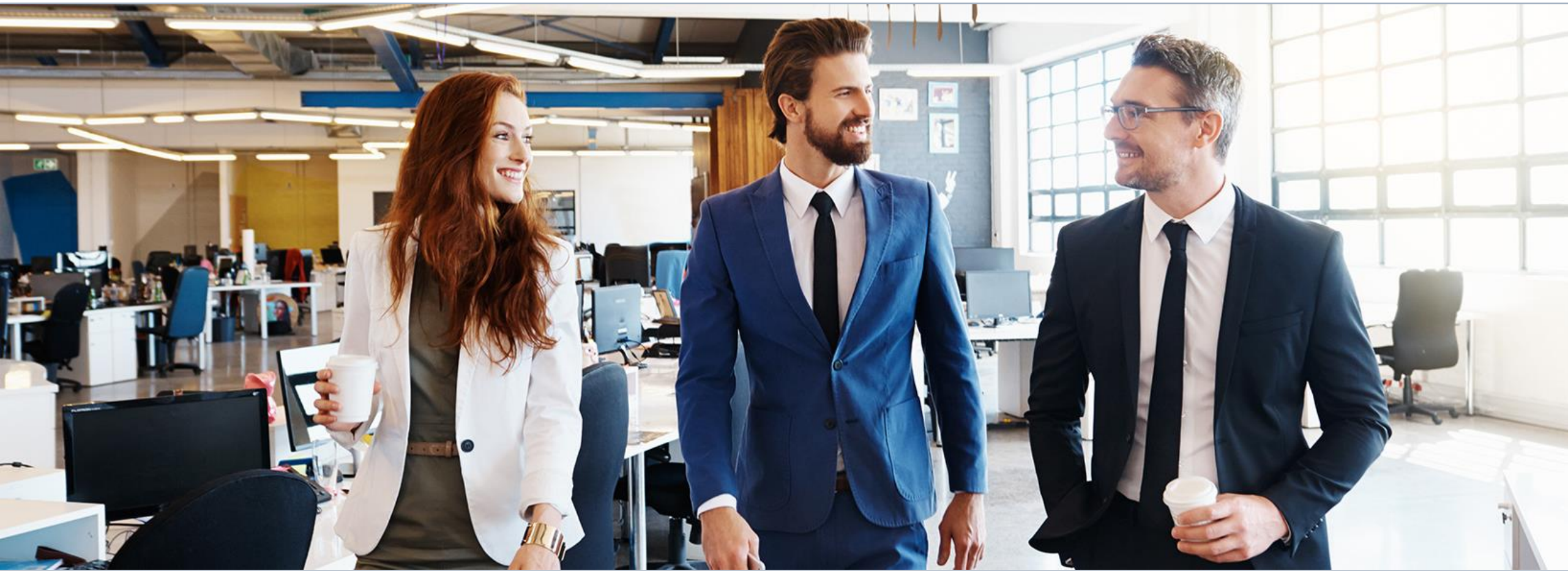

Accountantsverslag 2017

Gemeente Haren

22 juni 2018

Aan de raad van de gemeente Haren
t.a.v. de heer O.E. de Vries, raadsgriffier
Postbus 21
9750 AA HAREN GN

Groningen, 22 juni 2018

Kenmerk: RHB/SH/DC/1042946/007

Ter informatie: De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudspagina interactief. Aan de hand van de menustructuur kan door het document genavigeerd worden. Via een klik op het BDO-logo gaat u steeds één stap terug in de menustructuur totdat u uiteindelijk weer in het hoofdmenu (de inhoudsopgave) uitkomt.

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2017 van gemeente Haren (hierna te noemen: 'gemeente') gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 18 oktober 2017, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2017. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij op 11 juni jl. afgestemd met de ambtelijke organisatie. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Gelet op de diverse personele wisselingen in de ambtelijke organisatie en de benodigde aandacht voor de aanstaande herindeling geldt dit voor het jaarrekeningtraject 2017 in het bijzonder. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. R.H. Bouman RA

Inhoudsopgave

Gemeente Haren

1. Dashboard accountantscontrole

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

3. Resultaat en financiële positie

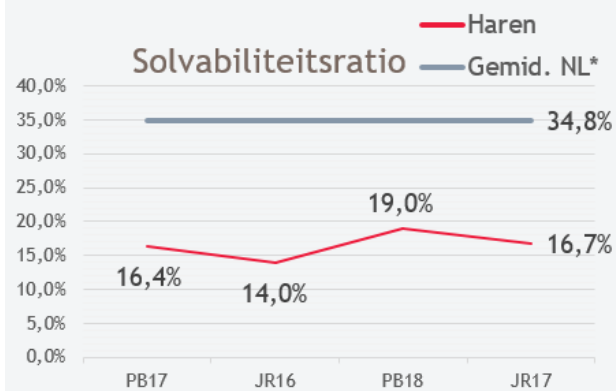
4. Belangrijkste bevindingen

Bijlagen

1. Dashboard accountantscontrole

Gemeente Haren

Strekking controleverklaring	Belangrijkste aandachtspunten voor 2018	Resultaat 2017															
- De jaarrekening 2017 is getrouw. Ten aanzien van het aspect rechtmatigheid is er sprake van een beperking in ons oordeel. - De belangrijkste fouten en onzekerheden zijn: - fouten rechtmatigheid Europees aanbesteden betreffende ICT, inhuur derden en ingekochte diensten: € 885.600; dit betreft 1,7% van de begrote totale lasten van de gemeente; - onzekerheden ten aanzien van de prestatielevering in het sociaal domein: € 30.700 (jeugdzorg), € 170.200 (PGB) en € 49.700 (WMO); - fouten PGB € 20.300 (getrouwheid) en € 18.300 (rechtmatigheid).	- Opstellen van gedegen plan van aanpak voor de integratie/overgang van de administratie en de controle van de jaarrekening 2018. - Tijdige uitvoering en kwaliteit van de dossiervorming van de interne controle over 2018 is een belangrijk aandachtspunt om over boekjaar 2018 aan te kunnen tonen dat rechtmatig is gehandeld. - De grondposities van de gemeente Haren zijn beperkt maar kennen de nodige risico's.	Het resultaat van gemeente Haren over het jaar 2017 bedraagt € 2.413.000 voordelig, tegenover een begroot resultaat van € 1.759.000 voordelig. De afwijking van het resultaat wordt verklaard door diverse relatief geringe voor- en nadelen. Voor een nadere specificatie verwijzen wij naar de toelichting in het jaarverslag.															
Overige bevindingen 2017	Ontwikkeling grondexploitatie	Uw financiële positie vergeleken															
- Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage en de WNT-verantwoording. - Het BBV is op diverse onderdelen gewijzigd (informatie over taakvelden, grondexploitatie, activeringsplicht maatschappelijk nut). De jaarrekening 2017 voldoet aan deze eisen.	- In 2017 is de regelgeving omtrent tussentijdse winstneming grondexploitatie (POC) aangescherpt. Voor Haren heeft dit, gelet op de voortgang van de complexen, nog geen impact gehad. - Er is geen verplichting inzake de vennootschapsbelasting (VPB) opgenomen, dit conform de inschatting van de fiscalist van uw gemeente. De definitieve aangifte over 2016 (uitstel tot 1 oktober 2018) en 2017 moet nog worden ingediend.	 <table border="1"> <caption>Solvabiliteitsratio</caption> <thead> <tr> <th>Periode</th> <th>Haren</th> <th>Gemid. NL*</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>PB17</td> <td>16,4%</td> <td>34,8%</td> </tr> <tr> <td>JR16</td> <td>14,0%</td> <td>34,8%</td> </tr> <tr> <td>PB18</td> <td>19,0%</td> <td>34,8%</td> </tr> <tr> <td>JR17</td> <td>16,7%</td> <td>34,8%</td> </tr> </tbody> </table>	Periode	Haren	Gemid. NL*	PB17	16,4%	34,8%	JR16	14,0%	34,8%	PB18	19,0%	34,8%	JR17	16,7%	34,8%
Periode	Haren	Gemid. NL*															
PB17	16,4%	34,8%															
JR16	14,0%	34,8%															
PB18	19,0%	34,8%															
JR17	16,7%	34,8%															

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Gemeente Haren

2.1 De jaarrekening is getrouw

2.2 De jaarrekening is rechtmatig

2.3 Belangrijkste aandachtspunten 2018

2.1 De jaarrekening is getrouw

Gemeente Haren

De jaarrekening
2017 is getrouw

Naast de geconstateerde en verwerkte controleverschillen, zijn tijdens onze controle de volgende resterende controleverschillen geconstateerd.

Resterende, niet-verwerkte controleverschillen 2017 getrouwheid				
Nummer	Omschrijving	Betreft post/toelichting	Fouten	Onzekerheden
1	Getrouwheid PGB's (WMO & Jeugdzorg)	Hoofstuk 4.4	20.300	
2	Onzekerheden prestatielevering WMO	Hoofstuk 4.4		49.700
3	Onzekerheden prestatielevering PGB's (WMO & Jeugdzorg)	Hoofstuk 4.4		170.200
4	Onzekerheden Jeugdzorg	Hoofstuk 4.4		30.700
5	Verplichtingen 2017 niet volledig verantwoord	Hoofstuk 4.5	85.000	
	Totaal		105.300	250.600
Materialiteit (1% voor fouten / 3% voor onzekerheden)			€ 522.000	€ 1.566.000
Performance materialiteit (65% van de materialiteit)			€ 339.300	€ 339.300
Door de raad vastgestelde rapporteringstolerantie			€ 26.100	€ 26.100

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2017 van de gemeente Haren afgegeven met betrekking tot het aspect getrouwheid. De geconstateerde controleverschillen blijven binnen de door de raad vastgestelde goedkeuringstoleranties.

2.2 Rechtmatigheid van de jaarrekening

Gemeente Haren

De rechtmatigheidsfouten overstijgen de goedkeurings-tolerantie

Naast de geconstateerde en verwerkte controleverschillen, zijn tijdens onze controle de volgende resterende controleverschillen geconstateerd.

Resterende, niet-verwerkte controleverschillen 2017 rechtmatigheid				
Nummer	Omschrijving	Betreft post/toelichting	Fouten	Onzekerheden
1	Ongesaldeerde fouten en onzekerheden in getrouwheid zijn tevens fouten en onzekerheden in rechtmatigheid	transport 2.1	105.300	250.600
2	Rechtmatigheid PGB (WMO & Jeugdzorg)	Hoofdstuk 4.4	18.300	
3	Fouten in naleving EU-aanbestedingsvoorschriften	Hoofdstuk 4.2	885.600	
	Totaal		1.009.200	250.600
	Materialiteit (1% voor fouten / 3% voor onzekerheden)		522.000	1.566.000
	Performance materialiteit (65% van de materialiteit)		391.500	391.500
	Door de raad vastgestelde rapporteringstolerantie		26.100	26.100

Ten aanzien van het aspect rechtmatigheid overstijgen de geconstateerde fouten de door de raad vastgestelde goedkeuringstoleranties. Dit leidt voor wat betreft het aspect rechtmatigheid tot een oordeel met beperking.

2.3 Belangrijkste aandachtspunten voor 2018

Gemeente Haren

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2017 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende belangrijke aandachtspunten voor het komende jaar benoemen.

1. Voorbereiden herindeling en jaarrekening-traject 2018

Voorbereiden herindeling en jaarrekeningtraject 2018

Gedurende het jaarrekeningtraject 2017 is de gemeente Haren geconfronteerd met de nodige personele wisselingen en hebben ook de voorbereidingen voor de aanstaande herindeling veel aandacht van de ambtelijke organisatie gevraagd.

Vooruitkijkend naar de jaarrekening 2018 zal het beslag op de ambtelijke organisatie om de herindeling voor te bereiden alleen maar toenemen. U heeft ons gevraagd ook de controle van boekjaar 2018 nog uit te voeren. Belangrijke voorwaarde voor ons is een gedegen plan van aanpak voor de integratie/overgang van de administratie en de controle van de jaarrekening 2018. Daarbij kunnen wij de jaarrekening 2018 pas voorzien van een controleverklaring nadat de nieuwe gemeente de conceptjaarrekening 2018 (inclusief grondslagen en uitgangspunten) formeel heeft geaccordeerd.

2. Tijdig starten met uitvoeren interne controles over 2018

Tijdige uitvoering en dossiervorming van de interne controles over 2018 is een belangrijk aandachtspunt

In onze managementletter hebben wij geadviseerd een directe koppeling te maken tussen gesignaleerde risico's en de interne beheersingsmaatregelen. Eveneens hebben wij u geadviseerd de IC-plannen en de AO/IB-beschrijvingen up-to-date te maken voor 2018 waarin meegenomen de uitkomsten van IC-rapportages 2018 en waarbij een directe koppeling wordt gemaakt met de risico-gerichte aanpak. Het tijdig starten met de uitvoering van de interne controles en de kwaliteit van de dossiervorming is een belangrijk aandachtspunt om ook over 2018 aan te kunnen tonen dat rechtmatig is gehandeld door de gemeente Haren.

3. Grondposities beperkt, maar kent nog wel risico's

De grondposities van de gemeente Haren zijn beperkt maar blijven aandacht vragen (grexratio van 10,6%)

De gemeente Haren heeft, kijkend naar de balanstotaal, een relatief beperkte grondexploitatie op de balans. De markt voor de bedrijventerreinen hersteld licht, maar is nog broos. Daarmee blijven de grondposities een aandachtspunt, ook vanwege de startfase van Nesciopark.

3. Resultaat en financiële positie

Gemeente Haren

3.1 Resultaat 2017

3.2 Uw financiële positie vergeleken

3.1 Resultaat 2017

Gemeente Haren

Resultaat 2017
ten opzichte van
de gewijzigde
begroting
bedraagt
€ 655.000
voordelig

Het resultaat
wijkt ongeveer
1,7% af van de
begroting wat
duid op een
adequaat
voorspellend
vermogen

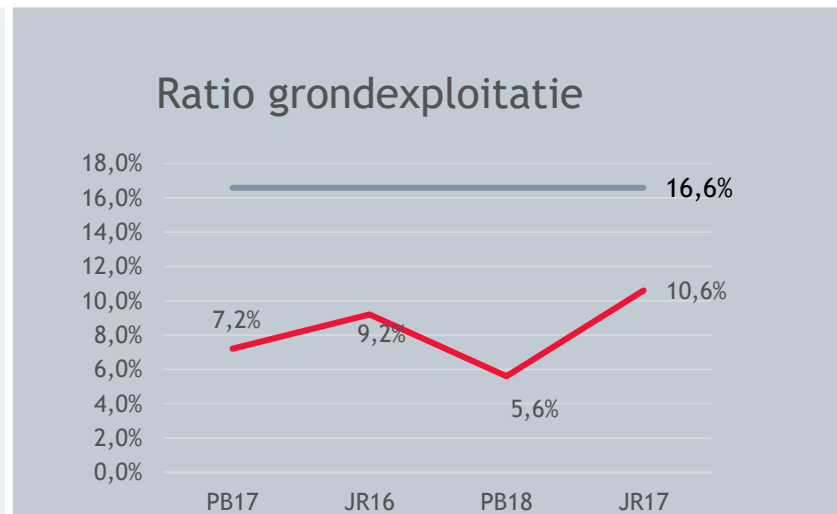
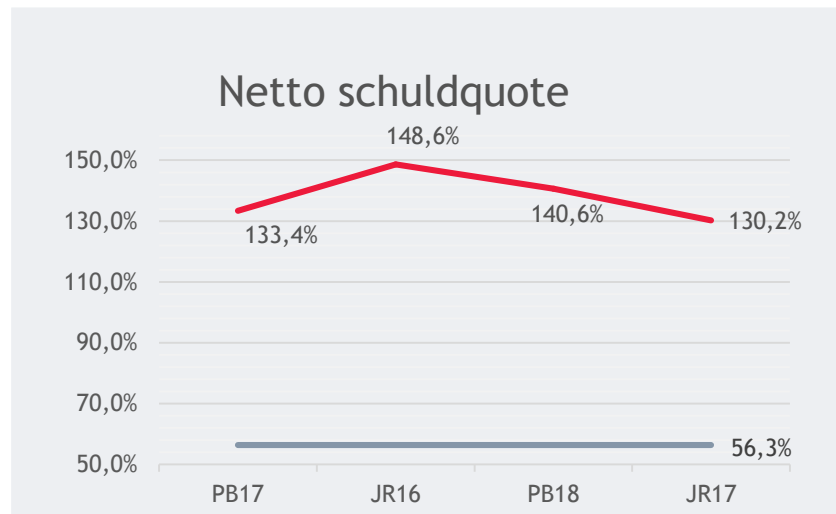
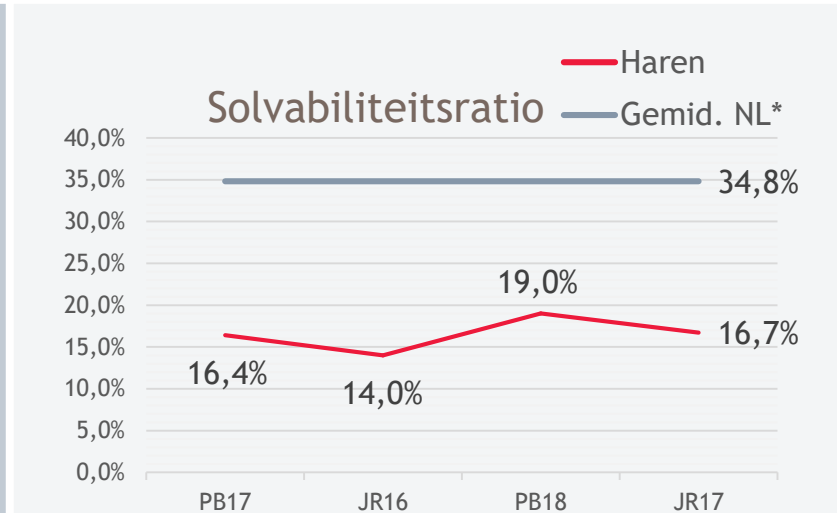
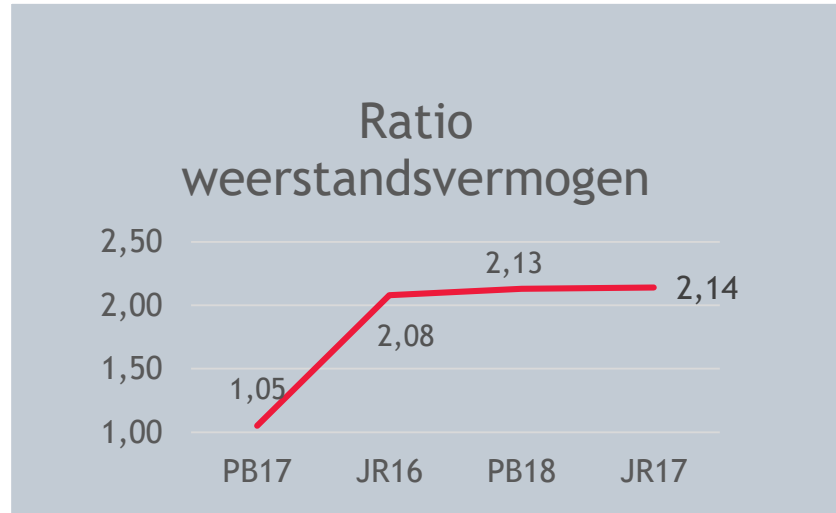
Het resultaat van gemeente Haren over het jaar 2017 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 655.000 voordelig. In het onderstaande overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

Overzicht van baten en lasten 2017				
(alle bedragen in € '000)	Resultaat 2017	Gewijzigde begroting	Δ	Δ in %
Baten	16.881	20.439	-3.558	-17%
Lasten	-37.578	-39.266	1.688	-4%
Saldo baten en lasten programma's	-20.697	-18.827	-1.870	
Saldo algemene dekkingsmiddelen	28.802	28.382	420	1%
Vennootschapsbelasting	-	-	-	
Overhead	-5.764	-5.690	-74	1%
Saldo van baten en lasten	2.341	3.865	-1.524	
Stortingen in reserves	-1.650	-3.829	2.179	
Onttrekkingen aan reserves	1.723	1.723	-	
Resultaat	2.414	1.759	655	1,7%

Het resultaat wordt in de jaarrekening per programma nader geanalyseerd. Het resultaat 2017 wijkt ongeveer 1,7% (€ 655.000 / € 39.266.000) af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij gemeenten is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces, een hogere afwijking duidt op een nog niet optimaal voorspellend vermogen. Gemeente Haren valt binnen de gestelde marges, wat duidt op een adequaat voorspellend vermogen.

3.2 Uw financiële positie vergeleken

Gemeente Haren

* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde over 2016 voor gemeenten volgens het dashboard op www.waarstaatjegemeente.nl

3.2 Uw financiële positie vergeleken

Gemeente Haren

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de door ons gecontroleerde jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Ratio weerstands-
vermogen is goed

Weerstandsvermogen gemeente Haren is goed

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 9,1 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. De gemeente Haren heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 4,5 miljoen. Het weerstandsvermogen van de gemeente Haren is daarmee, met een ratio van 2,05 (2016: 2,08), zeer goed te noemen. Opgemerkt wordt dat de ratio weerstandsvermogen ten opzichte van 2016 is verbeterd, dit met name door de toename van het eigen vermogen in 2017.

Solvabiliteit =
eigen vermogen /
balanstotaal

Solvabiliteit en netto-schuldquote zijn verbeterd in 2017

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2017 16,7% (2016: 14%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. De solvabiliteit van de gemeente Haren ligt nog ruim onder het landelijk gemiddelde, maar is wel verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar.

schuldquote =
schulden / totaal
vermogen

De netto-schuldquote bedraagt 130,2% (2016: 148,6%). Voor de netto-schuldquote geldt dat hoe lager dit percentage is, hoe beter de gemeente in staat is om de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie te dragen. Haren scoort hierbij met 55% fors slechter dan het landelijk gemiddelde, wel wordt opgemerkt dat de schuldquote ten opzichte van 2016 is verbeterd.

Ratio grond-
exploitatie =
omvang voorraad
/ balanstotaal

De grondexploitaties bedragen per eind 2017 10,6% van het balanstotaal (2016: 9,2%)

Dit kengetal geeft aan hoe de voorraden van de gemeente zich verhouden ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten. Daarmee kan beoordeeld worden of de omvang van de grondexploitatie risicovol is in relatie tot de omvang en inkomsten van de gemeente.

De ratio grondexploitatie van de gemeente Haren bedraagt ultimo 2017 10,6%. De ratio ligt daarmee iets ongunstiger dan over 2016, dit met name als gevolg van investeringen die in 2017 in de grondexploitaties zijn verricht. Deze ratio ligt overigens nog steeds gunstiger dan het landelijk gemiddelde van 16,6% (cijfers 2016).

4. Belangrijkste bevindingen

Gemeente Haren

4.1 Herindeling, controle 2018

4.2 Rechtmatigheid EU-aanbestedingen

4.3 Grondexploitatie

4.4 Sociaal domein

4.5 Overige bevindingen

4.6 Vennootschapsbelasting

4.1 Herindeling, overgang en controle jaarrekening 2018

Gemeente Haren

Op 24 april heeft Tweede Kamer ingestemd met samenvoeging

Veel gevolgen voor mensen, administratie, applicaties en jaarrekening 2018

Plan van aanpak opstellen t.a.v. integratie en controle jaarrekening 2018

Herindeling

Op 24 april jl. heeft de Tweede Kamer ingestemd met de samenvoeging van de gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer. De laatste stap die nog moet worden genomen is de goedkeuring in de Eerste Kamer, waarna in november 2018 verkiezingen zullen plaatsvinden. Daarmee is het de verwachting dat de herindeling per 1 januari 2019 zal worden gerealiseerd.

Deze besluiten en planning hebben de nodige gevolgen voor de organisatie en bedrijfsvoering van de gemeente Haren in het komende, tweede half jaar van 2018. Medewerkers van de gemeente Haren zullen een nieuwe/andere plaats krijgen in de organisatie van de nieuwe gemeente en tegelijk zal het lopende boekjaar 2018 afgerond moeten worden. Wij zijn van mening dat er een plan van aanpak moet komen gericht op een goede integratie van de (administratieve) organisatie en afronding van de jaarrekening 2018. Wij willen daarbij de volgende aandachtspunten meegeven:

- Zoals al gesignaleerd tijdens de interim-controle 2017 bestaat het risico dat medewerkers vroegtijdig vertrekken of aan de slag gaan op andere functies in de nieuwe organisatie. Bij het opstellen en controleren van de jaarrekening 2017 is dit ook al wel gebleken. Met het besluit wordt het risico nog groter dat reguliere procedures en werkzaamheden gedurende de tweede helft van 2018 en begin 2019 niet meer uitgevoerd worden. Dit zal de nodige gevolgen hebben voor interne en externe controle.
- Het is van groot belang dat komend jaar de grondslagen van de gemeente Haren, Groningen en Ten Boer worden geüniformeerd. Bijvoorbeeld ten aanzien van activa, voorraden en gronden kan dit de nodige consequenties hebben voor het resultaat en vermogen 2018.
- Gedurende de tweede helft van 2018 zullen administraties, applicaties en systemen moeten worden overgezet en geconverteerd, zodat met ingang van 1 januari 2019 de administraties kunnen worden geconsolideerd. Dit vraagt om een zorgvuldige voorbereiding.
- Het opstellen van de (laatste) jaarrekening 2018 van de gemeente Haren moet projectmatig worden opgezet. Als alle medewerkers van de gemeente Haren nieuwe posities krijgen en het delen van de administratie naar nieuwe systemen overgaan, zal het opstellen en controleren van de jaarrekening niet op een reguliere wijze kunnen plaatsvinden.
- De vraag is wie in formele zin verantwoordelijk wordt voor de jaarrekening 2018 van de gemeente Haren.

U heeft ons gevraagd ook nog de controle van boekjaar 2018 uit te voeren. Belangrijke voorwaarde voor ons is een gedegen plan van aanpak voor de integratie/overgang van de administratie en de controle van de jaarrekening 2018. Daarbij gaan wij er van uit dat een reguliere interim-controle niet meer aan de orde zal zijn, maar de werkzaamheden veel meer gegevensgericht zullen moeten plaatsvinden. Tegelijk zal afstemming over een plan van aanpak en bovenstaande aandachtspunten met de nieuwe gemeente en haar accountant veel tijd en aandacht vragen. Daarbij kunnen wij de jaarrekening 2018 pas voorzien van een controleverklaring, nadat de nieuwe gemeente de conceptjaarrekening 2018 (inclusief grondslagen en uitgangspunten) formeel heeft geaccordeerd. Daarmee wordt voorkomen dat de eindbalans van Haren niet één op één kan worden overgenomen in de beginbalans van de nieuwe gemeente Groningen en hier alsnog discussie over ontstaat. Graag gaan wij hier met u in overleg over dit plan en de controle van de jaarrekening 2018.

4.2 Rechtmatigheid EU-aanbestedingen

Gemeente Haren

Voor € 885.600
aan
onrechtmatigheden
geconstateerd

Rechtmatigheid EU-aanbesteden

Uit de uitgevoerde spendanalyse over het boekjaar 2017 zijn een vijftal onrechtmatigheden gebleken. Deze onrechtmatigheden betreffen ICT-leveringen (€ 566.300), inhuur derden (€ 158.700) en overige ingekochte diensten (€ 160.600). De geconstateerde onrechtmatigheden tellen op tot een totaalbedrag van € 885.600, oftewel 1,7% van de begrote lasten van de gemeente. Dit bedrag is als controleverschil inzake de rechtmatigheid opgenomen in paragraaf 2.2. van dit verslag.

4.3 Grondexploitaties

Gemeente Haren

Cijfermatig beeld
grondexploitaties
en belangrijkste
ontwikkelingen

De ontwikkeling van de boekwaarde

De ontwikkeling van de boekwaarde van gronden is als volgt weer te geven:

X € 1.000	Boekwaarde 31-12-2016	Vermeerderingen	Verminderingsen	Boekwaarde 31-12-2017
Nesciopark	3.372	219	0	3.591
Haren Noord	959	1.156	748	1.367
Haderaplein	1.379	214	5	1.588
Stationsgebied	-1.414	577	90	-927
Totaal	4.296	2.166	843	5.618

De grondexploitaties zijn in het voorjaar van 2018 geactualiseerd. Wij kunnen instemmen met de gehanteerde uitgangspunten.

Nesciopark

Het plangebied bedraagt 6ha en de einddatum van deze grondexploitatie is nu gesteld op 31 december 2027. De aanleg (bouwrijp maken) van het totale plangebied is in 2016 grotendeel gereed gekomen. Er hebben nog geen verkopen plaatsgevonden op dit complex. Als gevolg van de verlenging van de planperiode is het verwachte resultaat van deze grondexploitatie gedaald van € 355.000 voordelig naar € 156.000 voordelig.

Haderaplein

De aanbestedingsprocedure voor de ontwikkeling van dit plangebied is in februari 2018 afgerond, middels het ondertekenen van een verkoopovereenkomst van de grond. Het verwachte resultaat ligt op ruim € 2,1 miljoen. Opgemerkt wordt dat er nog sprake is van enkele ontbindende voorwaarden in de gesloten verkoopovereenkomst. Deze onzekerheid is door het college toegelicht in de jaarrekening.

Haren Noord

Op dit grondcomplex zijn de aangekochte gronden inzake Haren Noord verantwoord. Hiertegenover staan ook vooruitontvangen bedragen ter hoogte van € 1,6 miljoen, welke op de balans zijn verantwoord onder de overige schulden. Hiertussen zit nog een boekwinst die nog gerealiseerd moet worden. Dat betreft ook het negatieve bedrag wat is gepresenteerd. Deze resultaten worden pas gerealiseerd als fasen zijn gestart. Per saldo loopt de gemeente Haren hier slechts een beperkt risico over. Deze grondexploitatie verloopt via de samenwerking GEM Haren Noord CV.

4.4 Sociaal domein: Algemeen, WMO & Jeugd

Gemeente Haren

Uitgaven Sociaal Domein 2017

De uitgaven van de gemeente Haren in het sociaal domein bedragen over 2017 € 5.381. In hoofdlijnen is de volgende onderverdeling naar stromen te maken:

Onderdelen Sociaal Domein	Omvang 2017 in €
WMO (oud+nieuw)	1.993
Jeugdzorg	2.709
Persoonsgebonden budget (PGB)	486

Totaal

Hierna lichten wij onze bevindingen per stroom nader toe.

WMO (Zorg in natura): € 1.993.000

Ten aanzien van de WMO heeft de gemeente zelf de zorg ingekocht en instellingen gecontracteerd. De gemeente heeft met nagenoeg alle zorgaanbieders afspraken gemaakt omtrent oplevering van verantwoordingen voorzien van controleverklaringen. Naar de situatie per begin juni 2018 beschikte de gemeente in overwegende mate over verantwoordingen voorzien van controleverklaringen. Daarmee bestaat dan voldoende zekerheid dat voor de verantwoorde lasten ook de zorgprestaties zijn geleverd. Uit onze controle blijkt dat van een aantal resterende zorginstellingen nog geen of onvoldoende controle-informatie is ontvangen waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Er resteert op dit vlak daardoor nog een onzekerheid in onze controle van € 49.700. Dit bedrag hebben we overgenomen in het overzicht controleverschillen zoals opgenomen in hoofdstuk 2 van deze rapportage.

Resterende
onzekerheid
WMO: € 49.700

4.4 Sociaal domein: Algemeen, WMO & Jeugd

Gemeente Haren

Resterende
onzekerheid
jeugdzorg:
€ 30.700

Jeugd: € 2.709.000

In de jaarrekening zijn de baten en lasten inzake de jeugdzorg verantwoord, waarvan een belangrijk deel van de financiële administratie is ondergebracht bij het Regionaal Inkooporgaan Groningen Gemeenten (RIGG). Het RIGG sluit contracten af met zorginstellingen en draagt zorg voor de administratie en verantwoording. Van het RIGG is een verantwoording met goedkeurende controleverklaring over 2017 ontvangen. Uit deze controleverklaring blijkt dat voor een bedrag van € 30.700 aan zorgkosten geen zekerheid kon worden verkregen omtrent de prestatielevering. Deze onzekerheid hebben wij meegewogen in onze oordeelsvorming omtrent de jaarrekening 2017 (zie hoofdstuk 2).

De gemeente Haren is zelf verantwoordelijk voor de toekenning van de zorg, waaronder de controle op woonplaatsbeginsel, het opstellen van onderzoeksrapportages en beschikkingen. Uit onze werkzaamheden blijkt dat deze door de gemeente Haren zelfstandig uit te voeren controles over 2017 adequaat zijn uitgevoerd en vastgelegd. Het gevolg hiervan is dat wij op dit gebied geen onzekerheid hebben in onze controle voor wat betreft de rechtmatige toekenning van zorg.

4.4 Sociaal domein: PGB's (1)

Gemeente Haren

De accountant van de SVB heeft over 2017 wederom een afkeurende controle-verklaring verstrekt

De omvang van de PGB's bij de gemeente Haren en het aantal fouten bij de PGB's zijn afgenomen

Onzekerheid van € 170.200 ten aanzien van prestatielevering PGB's

De gemeente is afhankelijk van de SVB

Met ingang van 2015 is uw gemeente verantwoordelijk voor uitvoering van de Persoonsgebonden Budgetten (PGB's) voor de WMO en de Jeugdwet. Uitvoering hiervan vindt (verplicht) plaats door de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Uw gemeente verstrekt de beschikkingen PGB en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatielevering.

Uitkomsten accountantscontrole SVB

Uit de accountantscontrole 2017 bij de SVB blijkt dat landelijk sprake is van een afkeurend oordeel met een rechtmatigheidsfout voor de WMO van 7,7% (2016: 34,1%). Voor het onderdeel Jeugd is eveneens sprake van een afkeurend oordeel met een rechtmatigheidsfout van 10,5% (2016: 33,9%). De meest voorkomende getrouwheid- en rechtmatigheidsfouten die de accountant van de SVB daarbij rapporteert zijn:

- Burgerservicenummer (BSN) ontbreekt of is incorrect overgenomen.
- Type wet is niet of onjuist vermeld.
- Er is sprake van ontbrekende of strijdige informatie in de zorgovereenkomst.
- De originele factuur wijkt af van digitale declaratie of de factuur is niet nagestuurd.
- De uitbetaling wijkt af van de factuur of de digitale declaratie.
- Het uurtarief dat is gedeclareerd is hoger/lager dan dat op de zorgovereenkomst.

Wij hebben een review gedaan en kunnen steunen op de werkzaamheden van de accountant van de SVB. Daarbij concluderen wij dat de formele fouten zoals geconstateerd bij de SVB geen impact hebben op het rechtmatigheidsoordeel over de jaarrekening 2017 van uw gemeente. Op de volgende pagina geven wij onze inschatting van de financiële fout weer.

Controle op geleverde zorg in de vorm van PGB's

Uit onze werkzaamheden blijkt dat de gemeente Haren onvoldoende controles heeft uitgevoerd om vast te stellen dat de zorg in de vorm van de PGB's ook daadwerkelijk is verstrekt (ofwel de zogenaamde prestatielevering). Het gevolg hiervan is dat wij een onzekerheid hebben in onze controle. Wij hebben deze onzekerheid geraamd op een bedrag van € 170.200, welke is meegewogen bij de controleverschillen in hoofdstuk 2.

Wij adviseren om maatregelen te treffen waardoor kan worden vastgesteld dat de zorg in de vorm van PGB's ook daadwerkelijk is geleverd.

4.4 Sociaal domein: PGB's (2)

Gemeente Haren

Fout PGB's mede
gebaseerd op
projectiebrieven

Meest
waarschijnlijke
financiële fout:
€ 20.300
(getrouwheid) en
€ 18.300
(rechtmatigheid)

Geraamde fout in de Persoons Gebonden Budgetten

De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Zoals aangegeven heeft de SVB een afkeurende controleverklaring ontvangen. Om te kunnen inschatten wat dit betekent voor uw gemeente, heeft de SVB begin 2018 aan elke gemeente een zogenaamde 'projectiebrief rechtmatigheid 2017' gestuurd.

Wij hebben een dossierreview uitgevoerd bij de accountant van het SVB. Op basis daarvan hebben wij onderscheid gemaakt tussen formele en financiële/materiële fouten, omdat alleen de laatste meewegen in het accountantsoordeel van uw gemeente. Op basis van de landelijke financiële foutpercentages, ramen wij de financiële fouten voor de gemeente Haren als volgt:

PGB per categorie	Bestedingen 2017	Financiële fout (getrouwheid)	Financiële fout (rechtmatigheid)	Financiële onzekerheid (getrouwheid en rechtmatigheid)
PGB WMO	293.000	11.300 (3,87%)	10.500 (3,58%)	102.600
PGB Jeugd	193.000	7.000 (3,61%)	7.800 (4,06%)	67.600
Totaal	486.000	20.300	18.300	170.200

4.5 Overige bevindingen

Gemeente Haren

Controleverschil
van € 85.000
inzake de
volledigheid van
de verplichtingen

Volledigheid verplichtingen

Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden is gebleken dat de verplichtingen per ultimo 2017 voor een bedrag van € 85.000 niet volledig zijn verantwoord. Dit bedrag is als controleverschil inzake de getrouwheid opgenomen in paragraaf 2.2. van dit verslag.

WNT is nageleefd

Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De WNT is op 1 januari 2013 in werking getreden en met ingang van 1 januari 2015 nader aangescherpt. Dit betekent dat de gemeente in haar jaarrekening de bezoldigingen van haar topfunctionarissen dient te vermelden. Wij hebben vastgesteld dat in de jaarrekening 2017 opgenomen toelichting omtrent de WNT voldoet aan de daaraan te stellen vereisten.

4.6 Vennootschapsbelasting

Gemeente Haren

Met ingang van 1 januari 2016 zijn gemeenten verplicht om vennootschapsbelasting te betalen

De definitieve uitkomsten zijn nog onzeker

Vennootschapsbelastingplicht

Overheidsondernemingen, dus ook de gemeente Haren, zijn sinds 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De gemeente Haren is hier met ondersteuning van een belastingadviseur mee aan de slag gegaan, waarbij is onderzocht welke activiteiten of clustering van activiteiten er zijn. Per activiteit is vervolgens een zogenaamde ondernemingstoets uitgevoerd om vast te stellen welke activiteiten belastingplichtig zijn. Ook is onderzocht op welke vrijstellingen mogelijk een beroep kan worden gedaan, waarbij de inzet er op gericht is geweest om geen vennootschapsbelasting te betalen als dat niet nodig is.

We hebben aan de gemeente Haren gevraagd om uit te werken waarin de standpunten van het college ten aanzien van de belastingplicht verder zijn onderbouwd. Er zijn nog geen definitieve aangiftes over 2016 en 2017 ingediend, voor de aangifte over 2016 is uitstel verkregen tot 1 oktober 2018, voor de aangifte over 2017 zal tevens uitstel worden aangevraagd.

Een eerste inschatting is dat de gemeente Haren over de jaren 2016 en 2017 geen vennootschapsbelasting hoeft te betalen.

Wij adviseren om de nu ingeschatte posities nog verder te onderbouwen zodat een definitieve aangifte ingediend kan worden. Deze definitieve aangifte kan nog afwijken van de voorlopige inschatting die nu is opgesteld. Opgemerkt moet worden dat voor veel zaken nog onduidelijkheid en onzekerheden bestaan, omdat nog niet voor alle activiteiten duidelijk is hoe de wetgeving geïnterpreteerd moet worden, danwel wat het standpunt of de handelswijze van de Belastingdienst hierin is. Wij adviseren om eventuele discussiepunten waar mogelijk tijdig af te stemmen met de Belastingdienst. Het kan zo zijn dat de Belastingdienst bij de vaststelling van de definitieve aangifte afwijkt van hetgeen nu door de gemeente Haren is ingeschat.

Bijlage A: Onze controle

Bijlage B: Bevindingen SISA-bijlage

Bijlage A

Onze controle

Scoping: doel en object van de controle	Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Haren, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld zijn in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 18 oktober 2017.																		
Materialiteit	Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 522.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. <table><tr><th>Goedkeuringstolerantie</th><th>Goedkeurend</th><th>Beperking</th><th>Oordeelonthouding</th><th>Afkeurend</th></tr><tr><td>Fouten in de jaarrekening (% lasten)</td><td>≤ 1%</td><td>> 1% < 3%</td><td>-</td><td>≥ 3%</td></tr><tr><td>Onzekerheden in de controle (% lasten)</td><td>≤ 3%</td><td>> 3% < 10%</td><td>≥ 10%</td><td>-</td></tr></table> Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 25.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.				Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend	Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%	Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend															
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%															
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-															

Bijlage A

Onze controle

Onafhankelijkheid	Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.
Fraude en non-compliance	Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties besproken met de directie en concerncontroller. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd.
Geautomatiseerde gegevensverwerking	De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2017. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De interim-controle heeft tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht namelijk: ▪ Procedure autorisatiebeheer: controle op juistheid ingerichte autorisaties onvoldoende. ▪ Administrator en superuser-accounts toegekend aan eindgebruikers, generieke beheersaccounts aanwezig. ▪ Wijzigingenbeheer: updates niet toetsbaar.

Bijlage B

Bevindingen SISA-bijlage

Geen bevindingen
inzake de
controle van de
SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Haren heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2017 in het kader van SiSa worden verantwoord. Wij doen dit middels een tabel, die ook moet worden opgenomen als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Per regeling wordt aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Deze tabel hierna weergegeven.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
D26	Spoorse doorsnijdingen, tranche 1			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2017			
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2017			
C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II			
GRO21C	Regiospecifiek pakket (RSP)			

Nieuwe perspectieven

In de nieuwe economie doen kansen zich sneller voor dan ooit. Nieuwe spelregels geven een boost aan zakelijk werken. En een nieuwe generatie staat klaar om het anders te doen. Beter, slimmer, innovatiever. Wie succesvol wil ondernemen, moet zelf ook vernieuwen. Open staan voor verandering. En met open vizier kijken naar de mogelijkheden die voor ons liggen.

Nieuwe perspectieven, dát is wat BDO u wil bieden. En kan bieden, dankzij onze unieke combinatie van lokale marktkennis en een internationaal netwerk. Persoonlijke dienstverlening en een professionele aanpak. BDO helpt u graag om vanuit een andere invalshoek naar uw business te kijken. Zodat u de juiste beslissingen neemt om uw organisatie sterker, wendbaarder en succesvoller te maken. Of u nu een mkb-bedrijf, familiebedrijf, publieke organisatie of internationale organisatie bent.

BDO kijkt graag met u vooruit. Samen komen we tot nieuwe inzichten en nieuwe kansen in uw markt. Samen creëren we nieuwe perspectieven.

BDO Accountants & Adviseurs verleent vanuit 25 vestigingen in heel Nederland en met ruim 2.500 professionals diensten op het gebied van accountancy, belastingadvies en consultancy. BDO adviseert organisaties in tal van branches en is sterk in de advisering aan het Nederlandse middenbedrijf, (semi-) overheidsinstellingen en familiebedrijven. Of het nu gaat om een controle van uw jaarrekening, de begeleiding van een ingewikkelde overname of een fiscaal advies op maat. In alle gevallen heeft u te maken met professionals. Zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal. BDO maakt deel uit van het internationale BDO-netwerk (actief in 162 landen, meer dan 73.500 medewerkers wereldwijd) dat bestaat uit zelfstandige en onafhankelijke organisaties, die over de hele wereld onder de merknaam BDO actief zijn op het gebied van de zakelijke dienstverlening. Dat maakt ons in alle opzichten bijzonder betrokken. Kijk voor meer informatie op www.bdo.nl